

gloribus in istis periculo plenum est, temperatio-
nalis futura, ut satis sit ad eos in officio conti-
nendos, accedente simul Proregis auctoritate, ut
sciant illi non sibi impunè futuram liberiorem
agendi rationem.

§. 11.

Circa eos, qui in Hispania vxores habent,
quid praestandum, & alia pro eorum-
dem judicum vigilancia rebus diversis
applicanda.

Affirmo 3.
teneri uxo-
tatos com-
pelleri, ut
ad uxores
in Europa
relatis re-
deant.

Matrimo-
niij defini-
tio.

Vxorem no-
teneri tras-
fretare.

Sicut nec
sequi cum
grauis de-
trimento.

Maritus
an posse
navigare
in Indias.

155 Dico tertio. Iudices præsatí speciali
obligatione tenentur eos, qui vxores
in Hispania haberit, eo ut redeant compellere, si
earum licentia non extet: vel ut eas adducendas
curent, venire volentes, committat transmisso
competenti, fraudes, qua in hoc admiseri solent,
solicite discutentes. Confat hoc ex variis re
scriptis Regius, quibus hæc illis cura committitur;
& quidem merito; quia diuortium istud contra
vxorum iura inhumane protractum, crimen est,
ut negare potest nullus, cum ex eo vxores iure
petendi debiti priuentur, & solatio virorum, ac
custodia definita, manifestis periculis obnoxia
sunt connubialis fidei violanda: & in definitione
matrimonii, quam communiter Doctores tra
dunt, id expresse continentur; dicitur enim coniun
ctio maritis viri, & feminæ, inter legitima perfec
tions, indundum viri & coniugindum retinens. Quæ
quidem ex vitroque est iure deducta, ut videri po
test apud Doctores, quos adducit P. Palau Tom.
5. Disput. 2. post initium. Videatur præsertim Cap.
illud quoque, de Præsumptionibus. Circa hoc tamen
aliqua occurserunt notatu digna, & peculiari in
quisitione.

156 Primò. An si vir venire nolit, tene
atur vir in conscientia ad eam tendere. Vbi in pri
mis probabile est vxorem non teneri transfretare,
vt maritum sequatur, sic enim tenerit Hostiensis,
& Henricus, quibuscum P. Thomas Sanctius,
Lib. 1. de Matrimonio, Disput. 41. numer. 9. Quod
etiam colligitur clare ex aliis dicentibus non ten
eri sequi maritum in longa peregrinatione seu
vagatione; pro quo videndum idem, & P. Palau
supr. Puncto 15. num. 5. Disput. 1. Quæ autem pere
grinatio longior ea, quæ ad Indias ex Europa
pergitur? Item ex aliorum Doctrina dicentium
generaliter vxorem non teneri virum sequi, si
graua timeat vitæ detrimentum. P. Sanctius supr.
num. 4. & illud, vnde, non addunt alii, sed tantum
graua detrimentum; & cum illis P. Palau supr.
numer. 2. licet similiter possit intelligi, vt scilicet,
quies grata detrimentum est, vitæ detri
mentum sit, cum vivere cogatur vitam difficilem, &
laboriosam. Grata autem detrimentum vxorem
pati ex nauigatione suscepit quis non videat?
cum & pericula frequenta mortis in illa,
omnia plena timoribus, & incommodis, vt
ipsa ipsi nimium molesta censeatur: illa
ergo justè transfretationem renuente, quid viro
agendum?

157 Vbi & alia succurrat quæstio, an scili
cet renuente nauigationem, possit nihilominus
vir eam subire, etiam si vir nolit abeundi facere

potestatem. In quo certum est, si illa non habeat,
vnde sustentari possit absente marito, aut secura
non maneat in ordine ad custodiam castitatis,
maritum non posse discedere spontanea separa
tione; quia obligatio eius in ordine ad prædicta
est urgentissima juxta dicta. Talis autem obliga
tionis implemento supposito difficultas procedit,
& videtur posse probabilitate fundari. Maritum
non peccare in talis discessu, si alias illis finis ho
nestus præfigatur: nam lex matrimonii non ob
ligat ex se virum ad certum locum: sed potest
illa pro rerum opportunitate mutare: ergo &
nauigare in Indias, ex quâ nauigatione commo
dum & sibi & vxori potest sperare non leue.
Videtur legitima consequentia; quia pro Indiis
specialis prohibito non extat. Si dicas vxorem
sequi eum non posse: contra est; quia id peracci
dens se habet, neque ea impossibilitas moralis, aut
physica, potestatem eius absolutè tollit. Quem
admodum vir peregrinari potest ad implendum
votum, etiam si peregrinatio longa futura sit,
quem vxor sequi non tenuerit, iuxta dicta, num.
præcedenti: sicut & vagari ob honestum finem,
juxta eos, quos adducit P. Sancius num. 8. Quod
ergo mulier viri assistentiâ priuetur, sibi impu
ter, quæ sequi eum non vult, quod incommodum
præuidere potuit, dum de coniugio cogitauit;
quia hoc tæpius facere mariti solent; & ita si voluit
ita contrahere, sibi id adscribat; scienti enim &
volenti non fit iniuria.

158 Nihilominus oppositum videtur te
nendum ex communi scriptorum Doctrinâ affe
tentium in viro esse obligationem sequendi vxo
rem, quando illi necessarium est domicilium mu
tare: sic plures, quos adducit, & sequitur P. San
cius supr. num. 15. & P. Palau n. 7. ex quo clare
sequitur debere eam non relinquere in eo, quod
habet, domicilio, quod multo minus est, quando
illa ad aliud nequit se conferre, quod marito pla
cat: & ita Doctrinam prædictorum scriptorum
videtur intelligere P. Palau, dum ait maritum
teneri vxorem sequi, quando vxor necessitate le
gis, salutis, alterius causæ graui compellitur
aliqui habere domicilium, & statim pro hoc
memoratos Auctores inducit. Quod cum vide
tur extra controversiam, huic potius standum
sententia. Nam vxor nauigare renuens, ad id
necessitate aliquæ graui compellitur, salutis in
quam, de quâ dictum numer. 156. immo & vita
cum grauaminibus alii sat molestis, vt ibidem.

159 Iuxta hæc ergo quæstio proposita de
cidenda: teneri inquam virum in Indiis existen
tem ad vxorem remeare; quia quod sine iniuria
inchoari non potuit, nequit sine illa continuari.
Possunt tamen causæ aliquæ detentionis subesse,
ex quibus de beneplacito vxoris verosimilis ha
beatur conscientia; & hoc notatu dignum occur
rit. Secundo, vt si vir ceperit feliciter lucrat; po
test pergere, vt peculium augeat; gratum enim
vxori erit virum non inopem, & in honorum
ad se redire, sed facultibus auctis, quibus mulier
ipsa copiosius, & honorificenter possit susten
ti. Item si vir mulieris pertinet aduentum, bo
nam suam fortunam nuntians per epistolam, &
necessaria ad iter remittendo. Præterea si bene
placitum petat, & liberalibus largitionibus con
citat exorare. Deinde, si valde illi in honorum
futurum

Vxorem te
neri virum
transfretā
tem sequi,
aliquorum
sententia.

Vt credi de
beat ducenti
se habere
licenciam.

Cap. Ex
studis.

Vnde fau
rabilis pre
sumptio
iuxta pa
cros Cano
nes.

Affirmo 4.
peccare po
si judices
prædictos
zelo praci
piti, qui
manuver
dine iemen
dis.

Dicit Pe
lusiota.

D. Bernar
dius.

Affirmo 5.
Nocturna
debere in
tempos effe
custodia.

futurum sit ad propria ex Indiis sine substantia
aliqua reuerti, vt sit fabula conterraneorum. In
super, si in eo sit statu, vt vxori magis oneri fu
rus sit, quâm solatio; quia scilicet laborare jam
non possit, in eo quod prius, & ita vxoris labore
veniat sustentandus: quibus addi potest opinio
niem esse aliquorum vxorem teneri sequi virum
honestâ ex causa tranfretantem. Pro quo Dom.
Soloranzus num. 27. adducit Fr. Ioannem Bapti
stam in Aduentis in Tabula, v. Matrimonio, &
Zuritam Quæst. 38. indica, sed Fr. Ioannes Bapti
sta citato loco nihil tale dicit. Ferdinandus autem
Zurita Propositione 3. oppositum statuit, quidquid
Propos. 1. circa convenientiam disputat. Et ipse
D. Soloranzus magis ex consilio, quâm de præ
cepto procedere ait, sed certe aliquantulum pro
babile est, quod ipse non negat.

160 Tertio. Iudices criminis quando circa
ista inquirunt, & aliquis licentiam vxoris se habe
re testatur, non debent credere, nisi pro eo prob
abilia deprehendant argumenta, vel quia licen
tia per authenticum constat instrumentum, vel
per vxoris epistolam, aut per idoneos testes, vel si
probationes non sint adeo concludentes, modus
viuendi vxorati talis accedit; quia scilicet honeste
vitit, Sacramenta frequentat, non enim est credi
bile illum salutis sue oblitum sacrilegia fre
quentia committere, & alium esse ab eo, quem
opera manifestant. Pro quo est Cap. Ex studijs
de Præsumptionibus, in quo sic habetur: Quem
cumque enim viri uibus studere cum modestia contin
ente, auditione sapientum, obseruentie mandatorum Dei,
maxime simplicitati, & humilitati videris, huius mundo
& recta opera intellige. Sic ibi: & in Cap. In cunctis
11. Quæst. 3. sic ex Diuo Gregorio habetur: Ut
nimis levitatis esse offendrem, si quis mala grauia cre
dere studeat, que probari non possint. Sie ille. Lib. 6.
Epistol. 14. Hoc ergo negotium cum ad criminalem
indaginem reducatur, ea enim de causa judi
cibus maioribus criminalium committitur, arbi
trariâ est, iuxta dicta n. 153. & ita eorum bono zelo
juxta equitatis regulas remittendum. Pro quo,

161 Dico quartò. Sicut præsatí iudices pe
ccare per convenientiam possunt, juxta dicta s.
precedent. ita & per zelum præcipitem, qui ali
quando non sinit veritas lumen peruidere. Pro
quo Diuus Iohannes Pelusiota ita scribit, Lib. 1.
Epistol. 47. Præter auctoritas, & potentia, nisi man
fuerit in dñe conditatur, ipsique suauitas Deo ministrans
affulget, arrogantis potius est, & immanitas: si vero
lenitatem admixtam habeat, at per eam jus regat &
moderetur, tum dñm & integritas, & benignitas est,
& equitatis via, & rerum tranquillitas. Sic ille ad
Nemesium. Zelus ergo à mansuetudine lucem
accipit, vt sic judicium prodeat conforme penitus
equitati. Non ergo præcipiti cursu, sed trementi
ad judicium, præterim sanguinis, veniendum.
De quo sic Diuus Bernardus Teobaldo Comiti
scribit Epistol. 37. & quidem in talibus, ubi culpa tam
aperta, acque inexuensiblē esse videatur, quatenus nulla
nisi cum iniuria periculo, misericordie occasio relinquatur,
etiam tunc tremens, & dolens vindicem vos exhibere
debetis. Sic ille.

162 Dico quintò. Iudices criminis noctur
nis debent periculis vitandis spacielem diligen
tiam adhibere: vnde & circuire ciuitatem idoneis
ministris instructi, quod ad eorum spectat
futurum, quæ illa non habeat, vt sit fabula conterraneorum. In
super, si in eo sit statu, vt vxori magis oneri fu
rus sit, quâm solatio; quia scilicet laborare jam
non possit, in eo quod prius, & ita vxoris labore
veniat sustentandus: quibus addi potest opinio
niem esse aliquorum vxorem teneri sequi virum
honestâ ex causa tranfretantem. Pro quo Dom.
Soloranzus num. 27. adducit Fr. Ioannem Bapti
stam in Aduentis in Tabula, v. Matrimonio, &
Zuritam Quæst. 38. indica, sed Fr. Ioannes Bapti
sta citato loco nihil tale dicit. Ferdinandus autem
Zurita Propositione 3. oppositum statuit, quidquid
Propos. 1. circa convenientiam disputat. Et ipse
D. Soloranzus magis ex consilio, quâm de præ
cepto procedere ait, sed certe aliquantulum pro
babile est, quod ipse non negat.

163 Dico Primo. Fiscales in his, quæ ad jura
Regalia spectant, non possunt sequi opinionem
probabilem Fisco aduersantem, vt possunt judi
ces juxta fatus receptam opinionem, & oppositum
fisco con
trariam amplexi.

officium. Quod eâ quidem moderatione ab ipsi
faciendum vt ad laborem diurnum, ad quem ma
nus recurrendum est, non redditur inepit. In quo
quidem, si vires suppetant, peccari grauiter potest,
vt est manifestum: sicut manifestum etiam est in
horum judicium electione sapissime peccari: eli
guntur enim homines jam senio inutiles, aut
morbis incurabilibus impediti. Nunc in Limano
hoc Prætorio ex his ynis omnino cœsus est, qui
etiam si claris eset oculis, ex aliis dictis obstacu
lis, quibuscum venit, mitimè idoneus haberetur.
Vbi obvia excusat, talia obstacula non præ
uisa. Sed nescio an in Dei oculis, aut etiam ho
minum illa mereatur admitti. Cum enim ad ele
ctionem huiusmodi, quæ de præcipuis est, noti
tia debeat exacta eligendorum præcedere: quis
defectum notitia pro legali excusatione censeat
admittendum? Honorentur senes, sed sine offi
ciorum dedecore: & iis qui otio, quâm negotio
aptiores sunt, viribus congruentia tribuantur.
Qui senes quomodo honorantur.

Sola senum vita est quietis inuenisse remedia. Verba
sunt Theodorici Regis apud Cassiodorum Lib. 5.
variar. 25. Vnde Bacauda seni congruam attri
buti dignitatem; Quatenus in exhibendis voluptatibus
officii huius cura mansuetudinis nostræ beneficio jugiter
perfornari, vt ille loquitur.

CAPUT XIX.

Regii Prætorii Fiscales quibus consci
entia obligationibus urgeantur.

Sunt illæ nec patet nec leues, cum ad eo
rum officium spectet, vt leges, ac Regia re
scripta seruentur, ac legum violatores pun
iantur; iurum Regalium Patroni sunt, & priu
atorum quandoque in causis peculiaribus, & in Indiis id speciale, vt Indorum etiam patrocinium ad
ipsos pertineat: pro quibus

164 Dico secundò. Si lis aliqua pro Fisco
Regalia spectant, non possunt sequi opinionem
probabilem Fisco aduersantem, vt possunt judi
ces juxta receptam opinionem, & oppositum
fisco con
trariam amplecti.

Affirmo 2.
non posse
opinionem
Fisco con
trariam
amplecti.

165 Dico tertio. Si lis aliqua pro Fisco
Regalia spectant, non possunt sequi opinionem
probabilem Fisco aduersantem, vt possunt judi
ces juxta receptam opinionem, & oppositum
fisco con
trariam amplecti.

166 Dico quartò. Sicut præsatí iudices pe
ccare per convenientiam possunt, juxta dicta s.
precedent. ita & per zelum præcipitem, qui ali
quando non sinit veritas lumen peruidere. Pro
quo: nam aducatus pro causa alienius, si
parti patrocinetur aduersus, prævaricator est, &
grauius peccat: Atqui Fiscalis officium ad
ducati exercet, vt est planum; & ita Regius etiam ad
ducati vocatur, vt videri potest apud Dom. Sol
orzanum Lib. 4. Cap. 6. & in Politicâ Lib. 5. Cap. 6.
ergo nequit partem amplecti contrariam, & sic
indefensum Fiscum reliquisse.

167 Dico secundò. Si lis aliqua pro Fisco
Regalia spectant, non possunt sequi opinionem
probabilem Fisco aduersantem, vt possunt judi
ces juxta receptam opinionem, & oppositum
fisco con
trariam amplecti.

Affirmo 3.
non posse
opinionem
Fisco con
trariam
amplecti.

non solum aduocatio in Fisci causis, sed etiam superioris aliud patrocinium; similiter agere potest, & ita non mouere item in priuati praedictum.

Affertio 3. 165 Dico tertio. Etiam non teneatur Fiscalis in casu dicto, potest tamen intentare litigem. Id ex eo probo: nam licet ipse iudicet jus Fisci minus esse probabile, existimare tamen potest, judicibus causa aliter videri posse, & illud judicatueros probabilius, aut æquæ probabile, & rationes habitueros, propter quas expediens sit in fauorem Fisci judicare. Si dicas, ex hoc inferri non solum posse, sed etiam teneri, contra id, quod nuper dimiximus. Respondebo: probabile quidem esse eum obligari: nego tamen absolutè teneri; quia etiam potest verosimiliter judicare non esse Regis voluntatem, ut cum tanto rigore in rebus istis procedatur: cum contingere etiam soleat judges ob humanum timorem in fauorem Fisci judicium ferre, etiamsi illius ius minus fundatum sit, quod & timere Fiscalis potest, cum id non sit Regi voluntati conforme, iuxta dicta *Affertio precedenti.*

Affertio 4. 166 Dico quartò, si iuxta communiorum opinionem, & in praxi præferri solitam, ius Regis probabilius sit, tenetur. Fiscalis tale ius prolequi, etiamsi ipse iudicet opinionem contrariam esse veriorem. Probatur; quia in eo casu priuatus quisque item intentaret, cum scilicet pro se communiorum, & praxi roborata opinionem haberet, & Aduocatus quisque ad tale se patrocinium offerret; ergo & Fiscalis pariter facere potest; quia causa Regis non debet esse peioris conditionis, pro quâ & ille Aduocatum agit, iuxta dicta num. 163.

Affertio 5. 167 Dico quinto: si ob incuriam Fiscalis, aut malam sui muneris administrationem, aliquod Regius Fiscus in suis directis iuribus patitur detrimentum; Fiscalis grauiter peccat, & ad restitutionem tenetur. Primum constat; quia officio deest in re graui: secundum item; quia talis derimenti causa est, quod vitare ex officio debuit, & ita ex obligatione iustitia commutativa, cuius violatio obligationem restitutionis inducit, ut omnes fatentur, & de Aduocato speculator loquentes; quorunq; aliquos adducit Bonacina Disput. 10. circa 8. Decalogi preceptum, Quæst. 3. Puncto 4. num. 7. Videatur P. Lefsius Lib. 2. Cap. 31. num. 47. qui num. 41. affirmit multos Doctores id generaliter de Aduocato Fisci affirmare. Et sane videtur innegabile in casu, de quo loquimur; quando scilicet Fiscus detrimentum patitur in suis directis iuribus, & in redditibus annuis, officiorum emolumenis, & iis omnibus ex quibus, seclusis penitus, solet Regium patrimonium augeri. Et enim ratione omnes ad restitutionem obligant Aduocatum, cuius negligientia, aut malitia ius clientis perit: est autem Fiscalis, ut jam diximus, Regius Aduocatus. De penitus autem alia est ratio juxta plurium Doctorum sententiam. Procuratorem enim, Fiscalem seu Aduocatum non teneri ad restitutionem penit, quam applicandi. Fiscus per eius negligentiam amisit, tenet P. Lefsius supra cap. 13. num. 73. aliisque à nobis adducti supra num. 69. Ob eam rationem; quia officium eius non est curare ut Fiscus multatis, & confiscaionibus dilectat; sed ut leges seruentur,

& legum violatores puniantur. Quæ roboris quantum habeant, citato loco ostendimus, & ut ibidem dictum ob grauium Doctorum sic tenetum auctoritatem non potest non probabile judicari. Illud tamen obliterandum est aliud esse Post sententiam rem esse certam.

Affertio 6. 168 Dico sexto, circa criminum punitiōnem eodem modo peccare Fiscales possunt, quo & iudices, de quibus dictum Cap. precedenti: & præterea in solicitatore Fisci, ministro inquam ab illis electo; si videlicet tale officium vendant, vel alicui tribuant eum obligatione partiendorum emolumentorum; ex quo fit multas iniquas extortiones fieri, & scandala non levia generari. Est ergo non unum in hoc Fiscalem delictum, officium sed concatenatio delictorum, ipso cum tempore officii prorogata. Officium illud designari à Fisci potest, qui tamē illius dominus non est; quia nec proprii officii est dominus, cui illud annexum est, sed Regis: unde illud dare, aut auferre potest: qui ergo illud vendit, alienum utique vendit, & sic manifestam iniustitiam commitit. Sicut de venditione aliorum officiorum dictum Titulo precedenti cap. 5. Deinde emolumenta, aut sunt iusta, aut superexcedentia. Si primum, debentur Officii pro labore suo, & ita iniquè illi substrahuntur: si secundum; maior est iniquitas. His ergo dies per singulisperpetratis, quantus post finem officii criminum acerius exurget? Vnde talibus, si tales sint.

Affertio 7. 169 Dico septimō. Fiscales Indici Prætorii grauissimā obligatione constringuntur ad promouenda ea, quæ ad fidei propagationem spectant. Id clarum; quia cum obligatio ista Reges Catholicos nostros grauiter purgat, & pro exoneratione conscientiæ sua multas condirent leges, varia rescripta transmiserint, quorum adimpletionis cura ad Fiscales pertinet, satis compertum est officio illos deesse suo in re grauissimā; & sic leue eorumdem, dum eam leuite tractant, nequit esse delictum. Si præsertim ex eo mouentur; quia aliquæ sunt expensæ ex Regio æario facienda, plus alienos denarios, quam Christi sanguinem, pro Gentilium salute effulsum, æstimantes. In quo quidem Principis potius mundi huius, quem foras venit emissum Princeps pacis, quam Catholicissimorum Hispaniarum, & Indianarum Principum Fiscales esse comperierunt. Qualis ille, de quo Dom. Solorzanus Lib. 4. Cap. 4. num. 80. & in Politicâ Lib. 5. Cap. 4. pag. 786. §. Perosi. Sed sunt sane multi zelo Christiano, & morum probitate laudabiles, de quibus

bus id possum testis oculatissimus pronuntiare.

Affertio 8. 170 Dico octauo. Fiscales Indorum patrocinium diligenter debent, & purè suscipere, cuius defectu grauiter peccare possunt. Id clarum: quia patrocinium hoc per leges illis iniungitur, & circa miserabiles personas versatur, quas grauant multi, & ita Regio debent defendi præsidio. Videatur Dom. Solorzanus titato Cap. 6. num. 32. & seqq. Quod ad puritatem verò manuum attrinet, res ipsa videtur comprobare: à miséris enim & pauperibus quæcum exigeret inhumanum prorsus est, de quo dictum alias. Illud tamen addendum, seculo scandalo, posse ab Indis munuscula aliqua recipi, quæ soliti sunt liberenter offerre. Talis enim sunt indolis, ut si obligata non admittantur, id agrè ferant, & contristentur, existimantes se contemni, aut non amari. Unde & ministri sacri, turpem quæcum alias vehementer exosi, hæc solent non repudiare munuscula, vt sic dantum animos magis sibi valeant conciliare. Quod ergo de paritate materiae in inumerum acceptione dictum. Titulo preced. num. 22. & 23. hic locum habet speciali dicta ratione.

C A P V T X X .

Ministri Togati qualiter grauare conscientias suas possint, obnoxij dum sunt Syndicatu.

Vbi de Proregibus aliquid.

Affertio 9. Q Via nihil Syndicatu validius inter humana remedia ad iudices in officio continentos validè illius robur curatur infringi; sed certe vbi humana intenditur declinari vindicta, in diuinam impingitur, præ illa comparabilis timoris excessu formidanda. Pro quo sit

S. I.

Circa falsò iurantes, & inducentes notande resolutiones.

Affertio 1. 171 Dico primo. Frequentior scopulus, per quem multorum solent conscientiæ lethale pati naufragium; falsorum testimoniū inducere est. Circa huius criminis grauitatem nullum esse dubium potest, nisi forte an homicidio maius; quod volunt multi, sed de quo hic non est opus disputare: vbi tantum grauissimum esse peccatum satis est affirmasse, quod neque ipsi, qui committunt, ignorant, nec possunt, qui ad illud induixerint, ignorare; & nemo quidem est ita sibi iniurius, & sua oblitus dignitatis, vt ad peierandum aperte non vereatur inducere: fit tamen tacitæ suasione, dum fautor petitur in eo, in quo nisi peierando, fautor esse nullus potest, & interuentores submitendo, qui deposituros monent, aut etiam terrefaciant, si quidquam, quod possit incommodare, testificantur. Tanta enim secreti seruandi difficultas est, vt quidquid testes dixerint, cum eorum periculo popalatur. Unde tueri se possunt communis doctrinæ, quam post alios amplectitum. P. Fragosus Tom. 1. pag. 786. §. Perosi. Theauri Indici Tom. I.

is respondere, re, qui-damnum timet.

Inducentes à mortali posse excusari ex

Et terre-faciennes.

Non contraria obli-gationem restituendi ex predi-cto testifi-candi mo-do, utam-pena Fisco applicanda.

Secundum si de in-terri-agatur, & falso iure-tur.

Affertio 2. 175 Cap. 2. P. Thomas Sancius in Operc. morali lib. 2. Cap. 22. num. 22. & 23. P. Galpar Hurt. disq. 4. de iudicio forensi, difficult. 6. P. Turrianus de iust. disq. 52. num. 6. Ioannes de la Cruz in Directorio conscientie Parte 1. Precepto 8. Art. 1. dub. 6. Malderus 2. 2. Tract. 6. disq. 2. dub. 19. §. dico tertio. Diana Parte 3. Tract. 5. Resolut. 101. P. Lefsius Lib. 2. Cap. 31. num. 50. vt alios omittam. Si autem de iure tertij agatur, quod ille contra Togatum in iudicio prosequitur, quia scilicet aliquid sibi deberi contendit, quod revera ita est, tunc